

Datum:
2021-04-23Diarienummer:
KRN-2021-00042

KOMMUNREVISIONEN

Mottagare:

Utbildningsnämnden
Kommunfullmäktigeför kännedom

Granskning av elevhälsan inom gymnasieskolan

PwC har på uppdrag av Uppsala kommuns förtroendevalda revisorer genomfört en granskning av elevhälsan inom gymnasieskolan. Syftet med granskningen har varit att bedöma om utbildningsnämnden säkerställer att elevhälsan bedrivs på ett ändamålsenligt sätt. Granskningen ingår i revisionsplan för år 2020.

Vår samlade revisionella bedömning är att utbildningsnämnden inte helt säkerställer att elevhälsan i gymnasieskolan bedrivs på ett ändamålsenligt sätt.

Utifrån genomförd granskning lämnas följande rekommendationer till utbildningsnämnden:

- Följ systematiskt upp tillgången till elevhälsa på de olika enheterna.
- Säkerställ ett fortsatt arbete för att skapa likvärdiga förutsättningar för ett förebyggande och hälsofrämjande arbete på kommunens skolor.

Revisorerna vill i övrigt framföra vikten av att nämnden i sin riskbedömning särskilt bör uppmärksammar säkerställandet av övergångar mellan olika årskurser och skolformer samt vikten av att nämnden har fokus på det förebyggande arbetet gällande elevhälsan. Det är även viktigt att fokus läggs på samverkan i det elevnära perspektivet.

Revisionen begär yttrande över revisionens iakttagelser och rekommendationer från utbildningsnämnden senast 2021-08-31 till kommunrevisionen@upsala.se och till det sakkunniga biträdet, [lena.salomon@pwc.com](mailto:lensalomon@pwc.com).

För kommunrevisionen

Lars-Olof Lindell, vice ordförande

Granskning av elevhälsan inom gymnasieskolan

Uppsala kommun

April 2021

Projektledare Marie Lindblad, certifierad kommunal revisor

Projektmedarbetare Isabelle Panasco

Kvalitetssäkrare Viktor Prytz, certifierad kommunal revisor

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Inledning	4
lakttagelser och bedömningar	6
Finns en tydlig ansvarsfördelning, uppdrag och målsättning för elevhälsan?	6
Arbetar elevhälsan främst förebyggande och hälsofrämjande?	8
Hur sker samverkan med externa aktörer?	10
Säkerställer utbildningsnämnden att eleverna på gymnasieskolorna har tillgång till elevhälsa?	11
Finns fungerande rutiner för uppföljning och återrapportering till nämnden av elevhälsans verksamhet?	12
Säkerställer utbildningsnämnden att åtgärder vidtas vid ev. identifierade brister i elevhälsan?	15
Rekommendationer	18

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Uppsala kommun genomfört en granskning av elevhälsan inom gymnasieskolan. Granskningen syftar till att bedöma om utbildningsnämnden säkerställer att elevhälsan bedrivs på ett ändamålsenligt sätt. Granskningen är avgränsad till utbildningsnämnden samt gymnasieskolan.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att utbildningsnämnden **inte helt** säkerställer att elevhälsan i gymnasieskolan bedrivs ändamålsenligt.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten.

Finns en tydlig ansvarsfördelning, uppdrag och målsättning för elevhälsan?

Vi bedömer revisionsfrågan som *uppfylld*.

Arbetar elevhälsan främst förebyggande och hälsofrämjande?

Vi bedömer revisionsfrågan som *delvis uppfylld*.

Hur sker samverkan med externa aktörer?

Revisionsfrågan *bedöms inte*.

Säkerställer utbildningsnämnden att eleverna på gymnasieskolorna har tillgång till elevhälsa?

Vi bedömer revisionsfrågan som *uppfylld*.

Finns fungerande rutiner för uppföljning och återrapportering till nämnden av elevhälsans verksamhet?

Vi bedömer revisionsfrågan som *delvis uppfylld*.

Säkerställer utbildningsnämnden att åtgärder vidtas vid ev. identifierade brister i elevhälsan?

Vi bedömer revisionsfrågan som *uppfylld*.

Rekommendationer

Utifrån granskningens resultat rekommenderar vi utbildningsnämnden att:

- systematiskt följa upp tillgången till elevhälsa på de olika enheterna.
- säkerställa ett fortsatt arbete för att skapa likvärdiga förutsättningar för ett förebyggande och hälsofrämjande arbete på kommunens skolor.

Inledning

Bakgrund

I och med skollagen (2010:800) som började tillämpas den 1 juli 2011 samlades skolhälsovården, den särskilda elevvården och de specialpedagogiska insatserna i en samlad elevhälsa. Elevhälsan omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Det innebär att eleverna ska ha tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

Elevhälsans insatser ska stödja elevens utveckling mot utbildningens mål. Varje profession har ett särskilt ansvar att bidra med sin specifika kompetens och att samverka med övriga professioner inom elevhälsan, skolan och utanför skolan. I skollagen tydliggörs att elevhälsan främst ska vara förebyggande och hälsofrämjande.

Våren 2020 behövde landets gymnasieskolor med kort varsel ställa om sin undervisning till digital undervisning på distans på grund av covid-19. Detta påverkade i hög utsträckning såväl lärare, elever och elevhälsans personal. Utifrån en bedömning av väsentlighet och risk har revisorerna beslutat att granska om utbildningsnämnden säkerställer en ändamålsenlig elevhälsa.

Syfte och revisionsfrågor

Granskningen syftar till att bedöma om utbildningsnämnden säkerställer att elevhälsan bedrivs på ett ändamålsenligt sätt. Revisionsfrågorna nedan besvaras både utifrån "normläget" samt den särskilda situation som var under våren 2020 med undervisning på distans.

Revisionsfrågor:

1. Finns en tydlig ansvarsfördelning, uppdrag och målsättning för elevhälsan?
2. Arbetar elevhälsan främst förebyggande och hälsofrämjande?
3. Hur sker samverkan med externa aktörer?
4. Säkerställer utbildningsnämnden att eleverna på gymnasieskolorna har tillgång till elevhälsa?
5. Finns fungerande rutiner för uppföljning och återrapportering till nämnden av elevhälsans verksamhet?
6. Säkerställer utbildningsnämnden att åtgärder vidtas vid ev. identifierade brister i elevhälsan?

Revisionskriterier

- Kommunallagen 6 Kap. § 6
- Skollagen 2 Kap. §§ 25-28 samt 3 Kap. § 7
- Tillämpbara lokala beslut, policys och riktlinjer

Avgränsning

Granskning har avgränsats till utbildningsnämnden och gymnasieskolan.

Metod

Intervju med utbildningsnämndens presidium, ordförande i utbildningsnämndens gymnasieutskott, utbildningsdirektör, chef kommunal gymnasieskola, ett urval av gymnasierektorer, tjänsteperson på förvaltningen med ansvar för elevhälsa, representanter för elevhälsopersonal (lokal på gymnasieskolorna samt central), lärare, elever. Totalt har åtta intervjuer genomförts. Intervjuerna har genomförts på distans med hjälp av digitala verktyg.

Granskning av styrdokument, protokoll mellan tidsperioden februari 2020 till december 2020 samt dokumenterade uppföljningar har genomförts.

Vi har gjort ett urval av två gymnasieskolor med olika programutbud. De rektorer, lärare, elevhälsopersonal samt elever vi har intervjuat kommer från dessa skolor och de lokala barn- och elevhälsoplaner vi granskat kommer också från dessa skolor. För lärarna på en av skolorna var det svårt att rymma en gruppintervju, varför de fått svara på frågor via e-post istället.

Rapporten är sakavstämd av de intervjuade.

Iakttagelser och bedömningar

I gymnasieskolan samverkar rektorer, lärare, elevhälsopersonal och övrig personal med vårdnadshavarna så länge eleven är omyndig, det vill säga under 18 år. Därefter är det eleven som avgör i vilken omfattning vårdnadshavare ska involveras i samtal med mera kring skolgången.

Finns en tydlig ansvarsfördelning, uppdrag och målsättning för elevhälsan?

Iakttagelser

Rutiner och riktlinjer

Förvaltningen har upprättat en Barn- och elevhälsoplan 2020/2021, senast reviderad 2020-12-15. Den syftar till att skapa en gemensam plattform för barn- och elevhälsoarbete från förskola till gymnasieskola. Planen beskriver ett förhållningsätt och en struktur som alla ska vara förtrogna med, oberoende var i verksamheten man befinner sig. I Barn- och elevhälsoplanen beskrivs att varje skolenhet ska ha tillgång till ett komplett elevhälsoteam (rektor, personal med specialpedagogisk kompetens, skolkurator, psykolog, skolsköterska och skolläkare som konsulteras vid behov). Elevhälsoteamet samverkar i ett tvärprofessionellt team och har under rektors ledning ett eget ansvar att driva elevhälsoarbetet på skolenheten enligt gällande bestämmelse och lokalt fattade beslut. I barn- och elevhälsoplanen framgår att det är skolsköterskan och skolläkaren som ansvarar för elevhälsans medicinska insatser.

Vidare framgår det i barn- och elevhälsoplanen att det är barn- och elevhälsans uppdrag att skapa förutsättningar för en så positiv lärandemiljö som möjligt för att barn och elever ska kunna nå utbildningens mål.

Organisering

I barn- och elevhälsoplanen framgår att det finns en central elevhälsa som ska fungera som en stöd- och konsultfunktion för lärare, skolledning och elevhälsans professioner. Utbildningsförvaltningen har upprättat dokumentet Ledningssystem för hälso- och sjukvård inom elevhälsan, senast reviderad 2020-03-12. I ledningssystemet framgår att rektor är anställande chef för alla professioner exklusive skolläkare, men professionerna har en centralt anställd verksamhetschef utifrån vad hälso- och sjukvårdslagen kräver. Verksamhetschefen för centrala elevhälsan har verksamhetsansvar, enligt hälso- och sjukvårdslagen, för legitimerad personal inom elevhälsan: skolsköterska, skolläkare, psykolog och logoped. Verksamhetschefen för den centrala elevhälsan har även samordningsansvar för kuratorer, studie- och yrkesvägledare samt specialpedagoger i verksamheterna. Den centrala elevhälsan anordnar yrkesträffar både per skolform och förvaltningsövergripande för elevhälsans personal. Centrala elevhälsan är också delaktig i rekrytering till vissa tjänster tillsammans med rektor.

I intervjuer framgår att den centrala elevhälsan ska omorganiseras. Den centrala elevhälsan som leds av en verksamhetschef är vid granskningens tillfälle underställd grundskolan och grundskolechefen. Från och med 1 mars 2021 kommer den centrala elevhälsan att bli en egen enhet där verksamhetschefen ingår i förvaltningsledningen. Intervjuade uppger att roller och ansvar överlag är tydliga, men att detta kommer tydliggöras ännu mer när organisationsförändringen genomförs.

I dokumentet Ledningssystem för hälso- och sjukvård inom elevhälsan tydliggörs bland annat vårdgivarens och verksamhetschefens roll. Vårdgivaren, det vill säga nämnden, ansvarar dels för att utse ansvarig för anmälan enligt Lex Maria samt att det finns ett ledningssystem för verksamheten. Verksamhetschefen har det samlade ansvaret för hälso- och sjukvården inom elevhälsan samt att fortlöpande styra, följa upp, utveckla och dokumentera kvaliteten i verksamheten. I rektors roll ingår bland annat att "tillse att skolans elever har tillgång till elevhälsa utifrån elevernas behov". Rektor har det yttersta och övergripande ansvaret för elevhälsan på skolan. Programrektor beslutar om stödinsatser och åtgärdsprogram fattas av programrektor på delegation av rektor.

Målsättningar

Förutom de målsättningar som nämnts ovan framhåller intervjuade personer att mål rörande elevhälsan även finns i beslutade nämndmål. I utbildningsnämndens verksamhetsplan och budget 2020, antagen 2019-12-18, beskriver nämnden åtgärder kopplade till kommunfullmäktiges inriktningsmål. De åtgärder som berör skolans samt elevhälsans arbete är:

- Nämndens mål 2 "Arbeta för att Uppsalas alla barn och elever ska klara sin utbildning, nå sin gymnasieexamen och utmanas i lärande." Åtgärder som ska vidtas är att ta fram en strategi för ökad likvärdighet, förbättra det systematiska kvalitetsarbetet, genomlysning hur samverkan mellan förvaltningar sker för elever med stora stödbehov, arbetsmiljön ska anpassas för elever med NPF¹, genomföra projekt med heltidsmentorer, utreda förutsättningarna för digitala kuratorer, fortsatt utveckling av systematiskt arbete vid övergångar (mellan olika årskurser och skolformer), utveckla samverkan med berörda förvaltningar kring ungdomar 16-20 år som varken arbetar eller studerar, uppmärksamma 2020 som temaår för mänskliga rättigheter inom områdena fred, demokrati och yttrandefrihet.
- Nämndens mål 3 "Tidiga insatser för att främja barns och ungas hälsa och utveckling". Åtgärder som ska vidtas är att fortsätta utvecklingen av främjande, förebyggande och tidiga insatser för barn och unga, att fortsätta arbetet mot narkotika samt verka för att fler gymnasieskolor ska få tillgång till samarbete mellan skola, socialförvaltning, polis och fritid, delta i fördjupat samarbete för psykisk hälsa, integration och inkludering kring HBTQ²,
- Nämndens mål 4 "Arbeta för tillgång till förskola och skola med trygga, ändamålsenliga och hållbara ute- och inommiljöer. Åtgärder som ska vidtas är att

¹ Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar

² Homosexuella, bisexuella, transsexuella och queer-personer

genomföra en översyn av skolornas ljudmiljöer i samarbete med miljö- och hälsoskyddsförvaltningen.

Covid-19

Flera av de intervjuade personerna beskriver att förutsättningar för lärandet under pandemin har påverkat eleverna. Ansvarsfördelning, uppdrag och målsättningar med elevhälsan har inte förändrats under pandemin. I verksamhetsplan och budget 2021 framkommer att omhändertagande av pandemins effekter har varit en utgångspunkt vid valet av åtgärder i verksamhetsplanen och kommer även att påverka genomförandet.

Bedömning

Vi konstaterar att det finns en ansvars- och rollfördelning i elevhälsan som är känd och förankrad i organisationen. Ansvar och roller uppges överlag vara tydliga, men med den organisationsförändring som pågår uppges flera av de intervjuade att ansvar och roller kommer bli ännu tydligare. I nämndens verksamhetsplan och budget 2020 berörs elevhälsans målsättningar utifrån kommunfullmäktiges mål. Målsättningar och uppdrag specificeras ytterligare i framtagna elevhälsoplaner samt ledningssystem för elevhälsoarbete.

Vi bedömer att revisionsfrågan är *uppfylld*.

Arbetar elevhälsan främst förebyggande och hälsofrämjande?

lakttagelser

I förvaltningens Barn- och elevhälsoplan tydliggörs det att Barn- och elevhälsoarbetets inriktning ska vara att "förebygga, tidigt upptäcka och uppmärksamma svårigheter i lärmiljön, undanröja hinder för lärande och utveckling, uppmärksamma, kartlägga, analysera och vidta åtgärder för elever som riskerar att inte nå uppsatta mål samt främja en hälsosam livsstil, goda matvanor, fysisk aktivitet och en aktiv fritid".

Under rektors ledning upprättar elevhälsoteamet och skolans medarbetare en lokal elevhälsoplan. I den beskrivs elevhälsans ansvar och organisering på skolan, arbetsgång vid elevhälsoärenden, elevhälsans dokumentation vid olika möten respektive ärenden, rutiner för åtgärdsprogram samt uppföljning och utvärdering av skolans elevhälsoarbete. Vidare beskrivs måluppfyllelse, resultat kopplat till mål och strategier samt elevhälsans mål och strategier för kommande år. Det finns framtagna mallar för lokal elevhälsoplan. Vi har tagit del av två lokala elevhälsoplaner som båda är upprättade utifrån mallen.

I kvalitetsredovisningen för gymnasieskolan 2019/20 tydliggörs att enheternas skiftande förutsättningar och behov för att nå ökad måluppfyllelse skapar en stor variation av prioriterade utvecklingsområden. I intervjuer beskrivs att skolorna arbetar på olika sätt och i varierande utsträckning med det hälsofrämjande och förebyggande arbetet utifrån skolornas förutsättningar och behov. Exempel på hälsofrämjande och förebyggande arbete som tas upp under intervjuerna är:

- arbete med heltidsmentorer
- att elevhälsan syns och finns i elevernas vardag
- hälsosamtal med elever i årskurs 1
- Skolverkets satsning på Språk och kunskapsutvecklande arbetssätt

Vid intervjuer med rektorerna, lärare och elevhälsopersonal framgår att skolorna på olika sätt försöker utveckla det förebyggande och främjande arbetet. Exempel som ges är bland annat:

- utbildningsinsatser inom suicidprevention
- pågående arbete med att minska elevernas hemarbete genom att förlägga alla examinationer och bedömningsgrundande arbete till lektionstid
- månadstema som är tänkt att genomsyra arbetet på skolan
- koordinatörer
- sömn och hälsa
- elevhälsosamordnare
- arbete mot kränkningar

Vid intervju med gymnasiechefen framkommer att skolorna generellt behöver arbeta mer på gruppnivå och att alla rektorer ser detta behov.

Vid flera intervjuer framförs vikten av att den kunskap som elevhälsans personal har utifrån arbetet med enskilda elever, till exempel i hälsosamtal, sammanställs på aggregerad nivå och ligger till grund för hälsofrämjande och förebyggande insatser på grupp- och organisationsnivå. Intervjuade beskriver också att de har god kunskap om elevernas mående, dels genom hälsosamtalen men också genom utvecklingssamtal. Vid flera intervjuer framgår att det främst är elevhälsopersonal som genomför orosanmälan, i samråd med lärare. I intervju med elever framkommer att de insatser som skolorna gör inte alltid fullt ut svarar mot de behov eleverna upplever. Exempelvis avseende stress i samband med prov samt kränkande behandlingar.

Vid intervjuer med elevhälsopersonal framgår att övergångar mellan grundskola och gymnasieskola inte fungerar helt optimalt.

En rutin för avvikelserapportering för elevhälsans medicinska insats (EMI) avseende hälso- och sjukvård finns också upprättad.

Covid-19

I och med pandemin har intervjuad elevhälsopersonal upplevt svårigheter med att genomföra hälsosamtalen med årskurs 1. Det beskrivs även att vissa arbetsuppgifter är svårare att genomföra när elever får undervisning på distans då elevhälsopersonalen inte har tillgång till digitala verktyg som är säkra ur sekretessynpunkt. I intervju med eleverna är upplevelsen att det inte är lika enkelt att få kontakt med elevhälsopersonalen när eleverna inte finns i skolan. I intervju med elevhälsopersonal framgår att arbetet med månadsteman har försvårats i och med pandemin.

Bedömning

Vi konstaterar att det i varierande utsträckning sker hälsofrämjande och förebyggande arbete på skolorna. Skolorna arbetar med många olika insatser utifrån sina lokala förutsättningar och behov. Vi konstaterar vidare att skolorna ser ett utvecklingsbehov och att de arbetar med att utveckla det förebyggande och hälsofrämjande arbetet. Vidare finns beslutade lokala planer för elevhälsan som tydliggör elevhälsans främjande och förebyggande arbete.

Vi bedömer revisionsfrågan som *delvis uppfylld*.

Hur sker samverkan med externa aktörer?

Detta avsnitt redovisar för den information vi fångat i granskningen kring hur samverkan med externa aktörer sker. Granskningen har inte inkluderat några externa aktörer varför deras syn på samverkan inte finns i rapporten.

Iakttagelser

I barn- och elevhälsoplanen anges att en god samverkan med externa aktörer som till exempel barnhälsovård, barn- och ungdomspsykiatri (BUP), socialtjänst, habilitering och polis gynnar eleverna. I dokumentet Ledningssystem för hälso- och sjukvård inom elevhälsan framgår det att verksamhetschefen ansvarar för att det finns rutiner för samverkan både internt och med andra myndigheter.

Samverkansorganisationen "Hälsa, stöd och omsorg" (HSVO) i Uppsala län består dels av ett regionalt forum för ledande politiker i regionen och i kommunerna, dels av olika regionala samråd. På tjänsteledningsnivå har den regionala ledningsgruppen (regiondirektör/kommunchefer/-direktörer/socialchefer/- direktörer/utbildningschefer/- direktörer) tillsatt en tjänsteledning HSVO. Denna har som uppdrag att verka som plattform för samverkan på tjänsteledningsnivå i gemensamma frågor, där Region Uppsala och/eller flera kommuner är berörda. Både HSVO-samrådet och HSVO-tjänsteledningen ansvarar för samverkan med invånarnas behov av hälsa, stöd, vård och omsorg i fokus. Länsövergripande dokument som tagits fram och berör granskningens område är bland annat samverkan vid NPF problematik i Uppsala län, samverkan vid egenvård för barn med omfattande behov av insatser samt samordnad individuell plan i Uppsala län.

Vid intervju beskrivs att centrala elevhälsan det senaste året har samverkat med Region Uppsala genom BUP och habiliteringen kring barn med NPF-problematik i form av processkartläggningar vilket har mynnat ut i skriftliga rutiner. I intervjuer framhålls att samverkan med regionen i individärenden inte fungerar fullt ut och att det tar tid innan elevhälsopersonalen kommer i kontakt med rätt instans. Oftast är det elevhälsan som sköter kontakten med regionen.

Vidare beskrivs att det finns ett skolchefsnätverk i regionen, där både skolchefer och elevhälsochefer deltar. Detta har varit extra aktivt nu tillsammans med regionens smittskydd för att hantera pågående pandemi.

Det finns en samverkan på förvaltningsövergripande nivå mellan utbildnings- och socialförvaltningen utifrån ett gemensamt uppdrag.

I intervjuer framgår att rutiner för polisanmälningar och anmälningar till socialtjänsten finns upprättat och framtagen av det lokala brottsförebyggande rådet i Uppsala kommun. I arbetsgruppen finns representanter för polis, socialtjänst, grundskola, gymnasieskola och fritidsverksamhet. Vidare framhålls att samarbetet med polisen hade kunnat bli bättre. Det redogörs för att utvidga samverkan skola, socialtjänst, polis och fritidspersonal (SSPF) även till gymnasieskolan, i dagsläget finns detta endast inom grundskolan.

Bedömning

Då denna revisionsfråga beskriver *hur* samverkan med externa aktörer ser ut görs ingen bedömning.

Vi noterar att det finns strukturer för samverkan med flera olika externa aktörer på förvaltningsnivå samt politisk nivå. I granskningen framkommer dock att det i det elevnära perspektivet ibland finns svårigheter att få samverkan att fungera.

Säkerställer utbildningsnämnden att eleverna på gymnasieskolorna har tillgång till elevhälsa?

lakttagelser

I ledningssystem för hälso- och sjukvård inom elevhälsan förtydligas att rektorn ska tillse att skolans elever har tillgång till elevhälsa utifrån elevernas behov och se till att rutiner utvärderas och även analyserar elevhälsans insatser på skolan. I barn- och elevhälsoplanen framgår det att centrala elevhälsan ska planera för elevhälsans interna utbildningsinsatser. I ledningssystemet står det att rektorn bland annat ska genomföra kompetensutvecklingsplaner. Av intervjuer med elevhälsopersonal uppges att det ibland finns en viss avsaknad av utbildningsinsatser. Vid intervjuer med rektorer framkommer en viss skillnad mellan hur skolorna organiserar fortbildning för de lokala elevhälsoteamen.

Resurserna för elevhälsa är inkluderade i den budget som respektive rektor erhåller. Rektor beslutar om skolenhetens resursfördelning av elevhälsans verksamhet, utifrån skolans och elevernas behov, oftast i samråd med verksamhetschef för centrala elevhälsan. Det finns inga politiskt beslutade nyckeltal gällande fördelning av elevhälsopersonal i kommunen. Tabellen på nästa sida beskriver statistik avseende elevhälsopersonal.

Tabell 1. Statistik avseende elevhälsopersonal, antal tjänster per skola och yrkeskategori januari 2021.

Skola	Skolsköterska	Psykolog	Kurator	Antal elever per skola
Celsiuskolan	2,0	0,6	2,0	1038
Ellen Fries gymnasium	2,0	0,6	3,0	294
Fyrisskolan	1,4	0,3	2,0	598
Katedralskolan	3,0	1,0	3,0	1 332
Lundellska skolan	1,75	0,5	1,8	1 187
Rosendals-gymnasiet	1,0	0,5	1,1	900
Uppsala estetiska gymnasium	0,4	0,4	0,8	261
Uppsala yrkes-gymnasium Ekeby	0,6	0,4	0,7	320
Uppsala yrkes-gymnasium Jälla	1,0	0,6	1,8	697

Vid intervjun med rektorer framkommer att om en skola väljer att organisera sig med stödjande funktioner utöver de traditionella elevhälsoprofessionerna så inkluderar statistiken ovan inte dessa professioner, exempelvis koordinators och elevhälsosamordnare.

Flera intervjuade beskriver att kommunen tidigare har haft svårigheter att rekrytera psykologer och kuratorer vilket har påverkat möjligheterna att bedriva ett ändamålsenligt elevhälsoarbete. Intervjuade rektorer beskriver att den centrala elevhälsan också kan vara ett stöd för enheterna i samband med vakanser. Inom förvaltningen finns en lista på tilltänkt personal vid eventuell vakans (som redan arbetar i skolan) som rektor ska använda sig av i första hand. De intervjuade menar att det skapar en viss problematik att de själva kan bestämma vem de vill anställa och att den tilltänkta personen inte fullt ut passar in på arbetsbeskrivningen som just den skolenheten behöver. Intervjuade uppger att det på grund av vakanser är svårt för elevhälsans personal att få tillräckligt med tid på skolenheten i det förebyggande och främjande arbetet, samt att det då finns behov som är svåra att tillgodose.

Av intervjuer framgår att elevhälsoteamet träffas löpande genom regelbundna möten på respektive skolenhet. Respektive profession träffas i egna möten med varandra och i olika nätverk. I intervju uppges att det överlag finns en god samverkan mellan

elevhälsoteamet och skolans andra yrkesgrupper. Samtliga intervjuade uppger att det på deras skolenheter finns tillgång till elevhälsa och dess olika professioner.

Bedömning

Vi konstaterar att elevhälsan i kommunen arbetar på uppdrag från rektor men professionerna har en centralt anställd verksamhetschef utifrån vad hälso- och sjukvårdslagen kräver. De lagstadgade funktioner som ska ingå i elevhälsan finns. Det framkommer att tillgången till elevhälsan är god samtidigt som det ibland kan ta tid att besätta vakanser tjänster av olika skäl.

Vi bedömer revisionsfrågan som *uppfylld*.

Finns fungerande rutiner för uppföljning och återrapportering till nämnden av elevhälsans verksamhet?

lakttagelser

I intervjuer uppges att rapporteringar om elevhälsans verksamhet till största del görs inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet i enheternas och huvudmannens kvalitetsrapporter som redovisas en gång per år. De nämndmål som berör skolans samt elevhälsans arbete följs upp vid delårsrapportering och helårsbokslut.

I kvalitetsrapport gymnasieskola läsåret 2019/2020 framgår att varje rektor ansvarar för sin skolas systematiska kvalitetsarbete (enhetsanalys). Varje skolenhet har en handlingsplan och ett årshjul för hur det systematiska kvalitetsarbetet ska bedrivas. I skolans enhetsanalys dokumenteras resultat, analys och prioriteringar som kommuniceras tillsammans med gymnasieledningen. Enhetsanalysen ska grunda sig i det utvecklingsarbete som finns på varje skola. Detta ska sedan utmynna i uppdrag som rektorn fortsättningsvis ska arbeta med.

Av intervju med förvaltningsledning framgår att det på varje skola finns utvecklingsgrupper inom ramen för skolans systematiska kvalitetsarbete. Grupperna arbetar med kollegialt lärande och tittar proaktivt på vilka utmaningar och anpassningar som behövs göras. Enhetsanalysen ska bland annat grunda sig på vad utvecklingsgruppen ser för utmaningar och behov av anpassningar. Vid intervju med förvaltningsledning framgår det att utvecklingsorganisationerna ser olika ut på skolorna.

I kvalitetsrapport gymnasieskola läsåret 2019/2020 förtydligas att skolornas enhetsanalyser från och med 2018 års ska redovisas i en portal som finns tillgänglig för både politiker och på förvaltningsnivå. I kvalitetsrapport huvudman läsåret 2019/2020 har det identifierats fyra strategiska fokusområden som är aktuella under kommande femårsperiod. De fyra strategiska fokusområden är:

- Systematiskt kollegialt lärande som bygger på beprövad erfarenhet
- Öka yrkesprogrammets attraktivitet
- Proaktiv elevhälsa
- Utveckla arbete med introduktionsprogrammen

Utifrån fokusområdet proaktiv elevhälsa framgår det att elevhälsans fokus ska ligga på att arbeta med förbättring av hela lärmiljön i relation till de anpassningar och stöd som elever behöver. Därför behöver elevhälsan bättre integreras i skolpersonalens arbete med stöd i en fungerande samverkan med övriga förvaltningar kring elevers hälsa och lärande. Av kvalitetsrapporten för gymnasieskolan 2019/2020 framgår att både det kollegiala lärandet och den proaktiva elevhälsan stärks genom en satsning på proaktiv elevuppföljning med hjälp av digitalt stöd.

I verksamhetsplan med budget 2020 samt 2021 framgår det att förvaltningen ska förbättra det systematiska kvalitetsarbetet genom att nämnden ska få ta del av analyser som görs, skillnaderna mellan enheterna samt åtgärder som vidtas inom de olika verksamheterna för att öka likvärdigheten.

I verksamhetsplan med budget 2020 hade förvaltningen i uppdrag att genomföra en pilotverksamhet med digitala kurator. I samband med sammanträdet i mars beslutades att genomföra pilotverksamheten inom två grundskolor.

I protokoll för maj 2020 § 67 får utbildningsnämnden halvårsredovisning för kränkande behandling och skolklagomål höstterminen 2019. Rapporten beskriver de skolklagomål och anmälningar om kränkande behandling som inkommit. En sammanställning av anmälningar hos Skolinspektionen och Barn- och elevombudet redovisas också.

Av protokoll i oktober 2020 § 134 redogörs för kunskapsresultat, elever med stora stödbehov och skolnärvaro. På nämndens sammanträde i december 2020 § 151 redovisar förvaltningen samarbeten med olika organisationer för att tidigt främja barn och elevers hälsa och utveckling. De samarbeten som sker på gymnasieskolorna är SSPF (samverkan mellan skola, socialtjänst, polis och fritid), arbete mot narkotika i skolan och tjejs rätt i samhället (TRIS). Som nämndes ovan framgår i verksamhetsplan och budget 2020 att nämnden ska genomföra ett projekt på gymnasieskolan med heltidsmentor. Under 2019 anställdes heltidsmentor i några gymnasieskolor. Deluppföljningar av dessa åtgärder redovisades till nämnden i september 2020.

Vidare genomförs en enkät för årskurs 2 som heter Liv, hälsa och ung. Enkäten genomförs vartannat år och flera intervjuade uppger att nämnden tar del av uppföljningsrapport. I dokumentet "Ledningssystem för hälso- och sjukvård inom elevhälsan" går att utläsa att nämnden som vårdgivare har ansvar för den hälso- och sjukvård som bedrivs inom elevhälsan, och att nämnden genom ett ledningssystem ska fastställa verksamhetens övergripande mål för kvalitet och patientsäkerhet. Verksamhetschef anges vara ansvarig bland annat för att årligen skriva en patientsäkerhetsberättelse i enlighet med patientsäkerhetslagen³. Det uppges i intervjuer att en patientsäkerhetsberättelse upprättas årligen men att en rapportering inte gjorts till nämnden de senaste åren. Vid intervju med förvaltningsledningen

---

³ Patientsäkerhetslagen 3 kap. 9 och 10 §§

framkommer att detta beror på en miss i hanteringen. Rapportering till utbildningsnämnden kommer nu att ske under våren 2021.

Covid-19

På grund av den rådande pandemin framgår det i delårsbokslut per augusti att flera åtgärder inte har kunnat genomföras och därför fått flyttats fram.

Enkät har genomförts till personal inom elevhälsan i december 2020. Svarsfrekvensen var 57,5 procent. Enkäten redovisades även i kvalitetsrapport gymnasieskolan 2019/20. Syftet var att kartlägga elevhälsans uppfattning om gymnasieelevernas psykiska hälsa i samband med distansundervisning samt elevhälsans arbetssituation. Enkäten redogör för ökad psykisk ohälsa bland eleverna, fler önskemål om samtal från elever, skillnad på hur många elever som söker kontakt med elevhälsan nu jämfört med tiden innan distansundervisning och att elevhälsan upplever att deras arbetsuppgifter, framför allt det förebyggande och främjande arbetet, är svåra att genomföra under distansundervisning. I intervjuer framgår att elever i behov av särskilt stöd prioriterades under vårens distansundervisning. I stället för att studera på distans gavs de undantag så att de kunde komma till skolan.

Bedömning

Vi konstaterar att uppföljning och åiterrapportering av elevhälsans verksamhet sker inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet i kvalitetsrapporter, samt vid delårs- och helårsrapportering då nämndens mål berör elevhälsans verksamhet. På grund av pandemin har åtgärder senarelagts och inte kunnat rapporteras vid delårsrapporteringen. Uppföljning sker även i enhetsspecifika och förvaltningsövergripande kvalitetsrapporter som tas fram en gång om året inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet.

Vi konstaterar att en patientsäkerhetsberättelse upprättas årligen men den inte har rapporterats till nämnden de senaste åren, vilket är ett krav enligt patientsäkerhetslagen.

Vi bedömer revisionsfrågan som *delvis uppfylld*.

Säkerställer utbildningsnämnden att åtgärder vidtas vid ev. identifierade brister i elevhälsan?

lakttagelser

Som vi tidigare i rapporten redovisat har nämnden identifierat en rad brister inom elevhälsoområdet. Exempelvis att förebyggande och hälsofrämjande insatser behöver få ett större utrymme, att organiseringen av den centrala elevhälsan inte varit helt optimal, yrkesprogrammen har en svag ställning, språket behöver få ett ökat fokus samt att elevers övergångar mellan grundskola och gymnasieskola fungerar inte helt smärtfritt.

På sammanträdet i november 2020 beslutar nämnden att använda redovisningen från kvalitetsrapporterna som underlag för kommande verksamhetsplanering. Vidare beskrivs i sammanträdesprotokollet att det, utifrån de redovisningar och analyser som

förvaltningen presenterar i kvalitetsrapporten, skapas ett kvalitetssäkrat och bra underlag till nämndens verksamhetsplan.

Utbildningsnämnden beslutade på sammanträdet september 2019 att ge förvaltningen i uppdrag att förstärka de fristående och kommunala skolornas arbete inom NPF-området. I budget gjordes från och med 2019 en förstärkning med 2,0 mnkr för gymnasieskolan. För gymnasieskolans del avsåg pengarna att användas för anställning av två socialpedagoger samt inköp av material och liknande kostnader med inriktning på NPF. Förvaltningen fick också i uppdrag att senast februari 2020 återkomma med återrapportering. En återrapportering skedde i februari enligt protokoll. Förvaltningen presenterade i december 2020 § 130 tillgängliga lärmiljöer NPF rapport. I rapporten beskrivs åtgärder som genomförts, vilka som pågår och planeras framåt.

Gymnasieskolan har påbörjat ett arbete med SPSM att utveckla lärmiljöer anpassade att möta elevers olika behov, en försöksverksamhet som startats med proaktiv elevuppföljning digitalt via It's learning.

På sammanträdet i maj 2020 § 70 beslutade nämnden godkänna återrapport av narkotikaarbetet hittills och att i det kommande arbetet redovisa incidenter per skola. Ärendet är första återrapporteringen avseende det åtgärdspaket som utbildnings- och socialförvaltningen i nära samverkan tagit fram för att stärka arbetet mot narkotika i skolan. I arbetet har det bland annat ingått att ta fram blanketter och informationsblad, uppdatera orosanmälan samt sett över rutiner och handlingsplaner etc.

I utbildningsnämndens verksamhetsplan och budget 2021, antagen 2020-12-09, beskriver nämnden åtgärder kopplade till kommunfullmäktiges inriktningsmål. De åtgärder som berör skolans samt elevhälsans arbete är:

- Kommunfullmäktiges inriktningsmål 1 "Uppsala kommun ska ha en jämställd och hållbar ekonomi" Nämnden vidtar åtgärder genom strategisk resursfördelning för ökad likvärdighet.
- Kommunfullmäktiges inriktningsmål 2 "Uppsala ska vara tryggt och attraktivt att leva, verka och vistas i". Nämnden vidtar åtgärder för att elevhälsans främjande och förebyggande roll ska stärkas genom en närmare koppling till förvaltningens ledning, arbete mot narkotika, skolnärvaro ska följas upp, fortsatt skolnära samarbete med polis, ungdomsjour och fritidsverksamhet.
- Kommunfullmäktiges inriktningsmål 4 "Uppsala ska vara jämlikt och inkluderande med goda förutsättningar för folkhälsa och livskvalitet". Nämnden deltar i Skolverkets satsning för att utveckling undervisningen för nyanlända och flerspråkiga elever. Flera aktiviteter kommer genomföras under 2021.
- Kommunfullmäktiges inriktningsmål 5 "Uppsalas invånare ska ha bostad och arbete". Nämnden vidtar åtgärder för att stärka yrkesprogrammets attraktivitet genom utveckling av samarbete i programråden.
- Kommunfullmäktiges inriktningsmål 6 "Uppsalas alla barn och elever ska klara sin utbildning, nå sin gymnasieexamen och utmanas i sitt lärande". Nämnden ska vidta åtgärder genom riktade insatser till enheter, orosanmälningar, stärkt elevhälsa samt

övergångar (mellan olika årskurser och skolformer). Vidare ska en genomlysning göras för att förbättra skolgången för elever med stort stödbehov.

Som en bilaga till verksamhetsplanen 2021 beslutade nämnden i december 2020 om en strategi för likvärdighet. Strategin berör utvecklingsarbete inom det systematiska kvalitetsarbete, resursfördelning som tar hänsyn till barnens och elevernas olika förutsättningar och behov, fördelning av kompetens så att den är anpassad till de behov som finns i enheten och arbete för att motverka skolsegregation. Av strategin framgår flera olika insatser som har en tydlig koppling till gymnasieskolan och elevhälsoarbetet. Exempel på detta är:

- Systematiserad hand- och vägledning till lokala elevhälsoteam genom specialistkompetenser samt kvalitetssäkring av resurser och kompetenser
- Insatser för elever med NPF genom fortbildning och handledning. Insatser sker inom ramen för tillgängliga lärmiljöer i samarbete med SPSM
- I alla skolformer genomförs kompetensutveckling inom ramen för Skolverkets satsning för nyanlända och flerspråkiga elever
- Socialpedagogisk kompetens har anställts på några gymnasieskolor utifrån identifierade behov

Bedömning

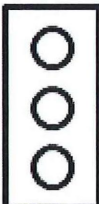

Vi konstaterar att nämnden vidtar en rad aktiva insatser och åtgärder som berör elevhälsan och det förebyggande och främjande arbetet utifrån de brister som identifierats.

Vi bedömer revisionsfrågan som *uppfylld*.

Revisionell bedömning

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att utbildningsnämnden **inte helt** säkerställer att elevhälsan i gymnasieskolan bedrivs ändamålsenligt.

Bedömningar utifrån revisionsfråga

Revisionsfråga	Kommentar	
Finns en tydlig ansvarsfördelning, uppdrag och målsättning för elevhälsan?	Uppfylld Det finns en ansvars- och rollfördelning i elevhälsan som är känd och förankrad i organisationen.	
Arbetar elevhälsan främst förebyggande och hälsofrämjande?	Delvis uppfylld I varierande utsträckning sker ett hälsofrämjande och förebyggande arbete på skolorna. Skolorna arbetar med många olika insatser utifrån sina lokala förutsättningar och behov.	
Hur sker samverkan med externa aktörer?	Ej bedömd	
Säkerställer utbildningsnämnden att eleverna på gymnasieskolorna har tillgång till elevhälsa?	Uppfylld Elevhälsan i kommunen arbetar på uppdrag från rektor. De av skollagen tydliggjorda funktionerna inom elevhälsan finns att tillgå på skolorna.	

Finns fungerande rutiner för uppföljning och åiterrapportering till nämnden av elevhälsans verksamhet?

Delvis uppfyllt

Uppföljning av elevhälsans verksamhet sker inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet i kvalitetsrapporter, samt vid delårs- och helårsrapportering. Patientsäkerhetsberättelse upprättas men har de senaste åren inte rapporterats till nämnd, vilket är ett krav enligt patientsäkerhetslagen.

Säkerställer utbildningsnämnden att åtgärder vidtas vid ev. identifierade brister i elevhälsan?

Uppfylld

Nämnden vidtar en rad aktiva insatser och åtgärder som berör elevhälsan och det förebyggande och främjande arbetet utifrån de brister som identifierats.

Rekommendationer

Utifrån granskningens resultat rekommenderar vi utbildningsnämnden att:

- systematiskt följa upp tillgången till elevhälsa på de olika enheterna
- säkerställa ett fortsatt arbete för att skapa likvärdiga förutsättningar för ett förebyggande och hälsofrämjande arbete på kommunens skolor

2021-04-23

Lena Salomon

Uppdragsledare

Marie Lindblad

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Uppsala kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 2020-09-09. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.